

# PubArt

DIGITALE PUBLICATIE VAN ELGANAN  
JELSMAN EN ROB SCHULTHEISS OVER  
DE KUNST, DE KUNSTENAARS EN DE  
(KUNST)WERELD WAARIN ZE LEVEN

ISSN 2211 - 3401 OKTOBER 2014

HET STREVEN  
GUBBELS IN ORANJE  
SABA TARK



De eerste reactie van mijn dochter toen ze dit boek zag, was: "wat lees jij nu voor depressief boek?" Ja, als je dit boek op de koffietafel hebt liggen, verwacht je niet de titel 'Het streven. Kan hedendaagse kunst de wereld verbeteren?' Of zou de omslag al een antwoord zijn op die vraag? Op de omslag het schilderij 'De dood van Marat' (1793) van Jacques-Louis David. Niet echt hedendaagse kunst. Of zou de vormgever woordblind zijn en gedacht hebben dat er 'Het sterven' stond? Want als er één ding duidelijk is in dit boek: je kunt bij alles weer vragen stellen.



# HET STREVEN

KAN HEDENDAAGSE KUNST DE WERELD VERBETEREN?

Het is wat lastig om erin te komen. Het eerste hoofdstuk gaat uitgebreid in op een lezing van Renzo Martens, die vertelt over zijn project in Congo en daarmee over de vraag in hoeverre geld en kunst verweven zijn. Hoe vaak worden goede doelen, maatschappelijk verantwoorde projecten opgezet om kunst te maken en te verantwoorden. Bij alle uitspraken worden door Hans den Hartog Jager weer vragen gesteld. Op zich goed dat er kritisch naar de belangen wordt gekeken. Iets wat de laatste jaren te weinig is gedaan. Toch denk je dan gelijk ook: in hoeverre is Hans zelf ook bezig zijn eigen handelen en functioneren in de kunstwereld om te zetten in geld met zo'n boek en met de tegelijk georganiseerde tentoonstelling Over Macht in museum De Fundatie te Zwolle.

Recensie door:  
Elganan Jelsma

*Het streven*  
*Kan hedendaagse kunst de wereld verbeteren?*  
Auteur: Hans den Hartog Jager  
uitgeverij:  
athenaeum-Polak & Van Gennep,  
Amsterdam 2014  
[www.uitgeverijathenaeum.nl](http://www.uitgeverijathenaeum.nl)  
ISBN: 978 90 253 0266 5  
€ 19,99

[www.museumdefundatie.nl](http://www.museumdefundatie.nl)

Een tentoonstelling waarvoor hij, zoals hij in een interview zei, alle vrijheid kreeg en alle financiële middelen.

Maar na het eerste hoofdstuk werd het thema breder getrokken. Was het probleem van Renzo Martens het probleem van alle geëngageerde kunst? De maatschappelijk betrokken kunst is inmiddels in de kunstwereld een geaccepteerd fenomeen, maar heeft het nog wel invloed op de maatschappij daarbuiten?



doen dan de 'gewone burgers'?

Renzo Martens loopt als een rode draad door het gehele boek heen. Hans heeft hem een aantal keren opgezocht en gesproken. Martens is een echte netwerker, zoals dat blijkbaar tegenwoordig zo belangrijk is. Hij is een tijd verbonden geweest aan Yale, met name om belangrijke contacten te genereren. Martens: "ik besef nu dat als ik echt iets wil betekenen, ik het spel hoog moet durven spelen."

Om als kunstenaar invloed te hebben op de maatschappij, moet eerst je werk bekend worden, ook buiten de grenzen van de kunstwereld. En daarmee belandt de geëngageerde kunstenaar, volgens Hans den Hartog Jager onmiddellijk in een perfecte paradox. "Doe je niet mee met de media, dan word je in de maatschappij niet opgemerkt. Doe je dat wel, ... dan loop je al snel de kans dat je in de kunstwereld een groot deel van je krediet verspeelt."

Kunstenaren als Joseph Beuys en Constant, geloofden (eerste helft vorige eeuw) dat kunst de wereld kon veranderen. Maar het gevoel, het vertrouwen dat kunstenaars invloed hebben werd steeds minder. Het is de onmacht van kunstenaars, die beseffen dat hun kunst nooit zoveel invloed heeft als gebeurtenissen in het echte leven. Er worden zelfs lijnen getrokken met terroristen en rampen. Wat moet je als kunstenaar nog doen om over die muur van de kunstwereld te komen, uit het kunstreservaat? Volgens Hans is provoceren, het opzoeken van maatschappelijke grenzen, vermaak geworden. Het is uitgegroeid tot een mechanisme dat appelleert aan de menselijke sensatiezucht en dat ook nog eens geld oplevert.

Een mechanisme dat kunstenaars niet meer kunnen gebruiken om de grens tussen de kunstwereld en de maatschappij te benadrukken. Daarom grijpen veel kunstenaars weer terug op het traditionele 'tonen'!



Een nieuw thema, waar volgens Hans, momenteel veel kunstenaars meer scoren is de verhouding tussen mens en dier. Hij noemt voorbeelden als Damien Hirst, die vlinders, koeien en

een haai gebruikt in kunstwerken.

Of Tinkebell die van haar kat een tas maakte en daarmee de hele wereld over zich heen kreeg.

Maar men krijgt ook door dat deze shock-art een truc is geworden. De kunstenaar moet dan ook wel een heel sterk verhaal hebben.

Hans beschrijft dat er eigenlijk nog één terrein is waarop het schokeffect nog steeds werkt, namelijk het geloof. Kunstenaars zijn dan ook voorzichtig. Er zijn thema's als rouw, schoonheid, troost, maar kritische kunstwerken over bijvoorbeeld de islam, zijn er nauwelijks. Want het geloof trekt zich niets aan van de muren rond de kunstwereld, of het 'art pour l'art principe. Maar weinig kunstenaars weten dat te overstijgen. Als voorbeeld wordt Marlene Dumas genoemd met kunstwerken als The Pilgrim en The Mediator in de serie 'Man kind' (2006).



Door de mensen te reduceren tot hun verschijning, liet ze zien dat de "vooroordelen over geloof diep zijn ingesleten, ook bij de zogenaamd verlichte kunstkijkers. Dat uiterlijk een gevaarlijk criterium is om mensen op te beoordelen." Ook in enkele andere landen en culturen gelden de grenzen van de kunstwereld niet. Een kunstenaar als Ai Weiwei kreeg met zijn artistieke daden toch te maken met serieuze consequenties.

De conclusie van den Hartog Jager is dat hedendaagse westerse kunstenaars die zich sociaal of maatschappelijk willen engageren, drie mogelijkheden hebben: 1. een artistiek terrorist worden en het systeem opblazen, 2. het systeem van binnen uit veranderen, 3. blijven werken in het systeem, met alle beperkingen.

Moeten we terug naar de tijd voor 1800, dat kunstenaars weer concrete bijdragen aan de samenleving gaan leveren? Opdrachten, decoratiewerk en vormgeving, die de 'wetten en praktische bezwaren' van alledag met zich meedragen? Dan is er geen ruimte voor autonomie, voor verdieping, de gelaagdheid in de kunst. Kunst moet intelligent, dubbelzinnig en prikkelend zijn. Hans den Hartog Jager sluit af met: "voorlopig heeft kunst alleen een functie als ze zich blijft onderscheiden van de maatschappij, grenzen opzoekt, een bijzondere en eigenzinnige toevoeging biedt.

... Kunst, goede kunst, bestaat altijd bij de gratie van een paradox: vanuit haar eigen systeem moet ze voortdurend proberen dat systeem te blijven veranderen – en liefst meteen de wereld."

Al met al dus een prikkelend boek, zeker voor mensen (zoals ikzelf) die binnen de kunstwereld én de samenleving daarbuiten, proberen te functioneren. Het zet je weer lekker aan het denken!





Paleis Soestdijk



5 september t/m 30 november 2014  
Paleis Soestdijk

recensie door: Elganan Jelsma



Dat Klaas Gubbels dit jaar 80 is geworden laat de kunstwereld niet aan zich voorbij gaan. Na een uitgebreide tentoonstelling in Museum Arnhem is er dan nu 'Gubbels in Oranje', een prachtige expositie in Paleis Soestdijk.

## GUBBELS IN ORANJE

En ... voor wie, bij Gubbels, alleen aan koffiepoten denkt, moet zeker deze tentoonstelling bezoeken. Een prachtig overzicht met veel werken uit de eigen collectie van Gubbels en meer dan de helft is van de laatste 10 jaar. Gubbels is dit jaar 80 geworden, maar nog altijd is hij dagelijks te

vinden in zijn atelier nabij Arnhem. Zoals hij zelf zegt: "ik heb het geluk gepassioneerd te zijn." Enkele maanden geleden was hij even bang dat het 'op' zou zijn. Hij was moe, maar de energie is gelukkig weer helemaal terug. Samen met de directeur van het paleis Jan Altenburg en de conservator van deze tentoonstelling Werner van den Belt lopen we door alle zalen van het paleis.



Het moderne werk van Gubbels past verrassend goed in het interieur. Eerst wilde Gubbels niet meewerken aan deze expositie, tot hij de tentoonstelling van Armando bezocht in Museum Oud-Amelisweerd. Hoe de werken daar waren opgenomen in het interieur van het landhuis, vond hij prachtig. Toen zag hij de tentoonstelling in het paleis wel zitten. Jan Altenburg haalt een uitspraak van Gubbels aan over de eigenschappen van een vrouw: "dat ze onbegrijpelijk is, heerlijk." Dat Gubbels gek is op zijn vrouw Heleen, is te zien in de kamer van Juliana, dat voor de tentoonstelling is omgetoverd naar de kamer van Heleen. Gubbels kon wel iets met de warmte van Juliana en wilde graag in deze kamer de werken laten zien die hij maakte voor zijn vrouw Heleen. Elk jaar maakt hij er één, met zachte, warme kleuren en veel hartjes. Op deze manier is ook de ziel van Juliana terug gebracht in het paleis.

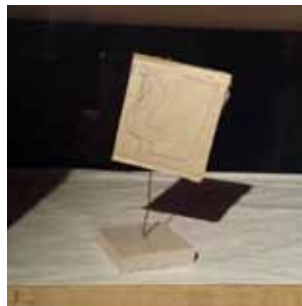


Oranje direct, 2009, 100 x 100 cm,  
Olieverf op doek, collectie kunstenaar





Werner van den Belt vond het fijn om een tentoonstelling te maken met een 'levende' kunstenaar, omdat er dan in dialoog verrassende dingen kunnen ontstaan. Zo is er in de eetzaal een prachtige opstelling gemaakt van decorstoelen, de eerste zijn uit 1969 en de laatste van 2011.



Van den Belt heeft de thema's van de kunstwerken uitgezocht bij de kamers van het paleis. Zo is bijvoorbeeld in de bibliotheek een selectie van boeken van Gubbels te zien en in het souterrain een opslag van kleine objecten, voorstudies voor de grotere werken. In de tuin van het paleis staan grote beelden van cortenstaal.

In de zaal met de 'tafelzitters' is naast werk van Gubbels ook een werk van Willem de Kooning en Daan van Golden te zien, beide uit de collectie van Gubbels. Op het werk van Daan van Golden een foto van Brigit Bardot, net als Gubbels inmiddels 80 jaar oud. Zo heeft de conservator spannende associaties proberen te maken. Echt diep gaat de kunstenaar niet in op zijn inspiraties of beweegredenen, de associaties laat hij graag aan een ander over.



*Koningstafel, 1964, 120 x 145 cm, Olieverf op doek, particuliere collectie*



*Aan mijn grote vriend Georg Baselitz XXIII, 2008, 100 x 115 cm, Olieverf op doek, collectie kunstenaar*



*Portret ie, 1973, 110 x 90 cm, Olieverf op doek, collectie kunstenaar*

2008,



*Spinketel in zwart, 2000, 90 x 105 cm, Olieverf op doek, courtesy Livingstone Gallery*

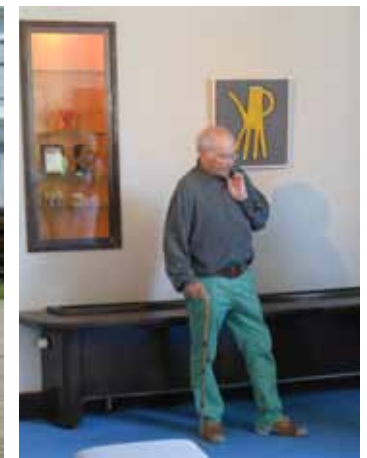


*La Chaise, 2002, 150 x 83 x 65 cm, Cortenstaal, courtesy Livingstone Gallery*



*Klaas Gubbels laat in een schets zien hoe zijn laatste werk eruit ziet.*

Zijn laatste werk is een zwart beeld, min of meer in opdracht van de conservator gemaakt. Met de titel 'Tegenzin', was de conservator het niet zo eens, zei Gubbels lachend.



We zien en ontmoeten Saba Tark in het Centraal Museum te Utrecht. De, net van de HKU afgestudeerde, ontwerpster heeft momenteel een expositie in de Nieuwe Utrecht Kamers in het Centraal Museum. Museumdirecteur Edwin Jacobs heeft haar uitgenodigd voor een sit-in. Hij heeft het gevoel dat Saba een kunstenaar is die de aankomende beeldtaal aanvoelt en dus innovatief



## ONTWERPSTER SABA TARK

kan werken en denken. Saba Tark heeft blauw haar. Ze werkt ook veel met de kleur blauw. "Blauw weert het boze oog af. Zodra ik oud genoeg was heb ik mijn haar blauw geschilderd en nooit anders gehad"

Saba Tark is geboren in Bagdad en kwam op jonge leeftijd naar Europa. Zij heeft heel wat rondgereisd en zo past ook het thema van haar collectie prima bij haar persoonlijke verhaal. 'Nomads of the New World'.

Anderhalf jaar lang heeft zij onderzoek gedaan naar weeftechnieken en gekeken hoe zij dat kon vertalen naar hedendaagse mogelijkheden. Dat werd haar door

de HKU afgeraden. Zij dachten dat het niet haalbaar was, zeker niet in zo korte tijd. Maar zij zette door en het is haar gelukt. Een totale mode-collectie, waarbij aan alles is gedacht. De sieraden, de schoenen, de fotografie, de presentatie. Een mooi totaalconcept. De collectie wordt in het museum gepresenteerd op poppen. Eigenlijk vindt zij dat jammer, want juist de beweging is zo belangrijk in haar werk.



[www.centraalmuseum.nl](http://www.centraalmuseum.nl)

Nog t/m 30 november 2014



"Een mens geeft leven aan een ontwerp."

Misschien was dus een video van de catwalk nog een goede aanvulling geweest? Zij heeft haar ontwerpen gemaakt voor zelfbedachte 'karakters'.

Twee ruimtes zijn er besteedt aan haar werk. In de eerste kamer hangen de lappen en staat een weefgetouw. En wat ook belangrijk is, zeker voor mensen die met textiel werken en/of daarin geïnteresseerd zijn ... die willen textiel aanraken, het voelen. En ook dat mag, er hangt een speciaal voel-rekje met lapjes.



In de tweede kamer staat haar collectie. Kleding in 1 maat, afgeknoopt met een ceintuur. Prachtige gewaden compleet met handschoenen, sieraden en laarzen.

"Met laarzen aan loop je gewoon anders. De modellen liepen als strijders op de catwalk."



Belangrijk vindt zij het idee van leermeesters. Zelf hoopt zij ook een inspiratie te zijn voor nieuwe studenten. Zelf heeft zij veel gehad aan Lidewij Edelkoort, die haar vroeg om iets te ontwerpen voor de tentoonstelling 'Fetishisme in Fashion' (2013). Daarvoor ontwierp zij een 3 meter hoog gewaad, geïnspireerd op vogels, met vleugels, lang haar, een soort mythologisch wezen. En dankzij Jan Taminiau is zij anders gaan weven. Hij stuurde haar naar het Textielmuseum in Tilburg en daar ontdekte ze de vele mogelijkheden in technieken. Daar heeft ze ook het 3D weven uitgedacht.



Ook heeft ze i.s.m. de technische universiteit van Eindhoven een garen ontwikkeld van gerecycled plastic. Ze is het plastic gaan verwarmen en heeft er draden van getrokken. Het blijft doorzichtig en kan met warmte vervormd worden. Tark heeft er een korset van gemaakt zonder baleinen.

Hoe komt ze toch aan al haar ideeën?

"Ik ben heel nieuwsgierig."

Aan het eind van het gesprek wordt gevraagd welk item uit de collectie van het Centraal Museum door haar is gekozen als bijzonder object. Saba koos een kussentje uit 1703 met sleutels erop geborduurd, anoniem uit Noord Nederland. "Mijn oma had een heel bijzonder kussen met een logo en woorden erop. Het was al veel generaties in onze familie en ik wilde het altijd heel graag hebben. Het was een soort fetish voor mij."



tekst: *Elganan Jelsma*

foto's: *Elganan Jelsma  
Rob Schultheiss*



Nog t/m 30 november 2014 in de Nieuw Utrecht Kamers in het Centraal Museum.

En ... bekijk dan ook nog gelijk even de prachtige tentoonstelling: 'Mode, de musical' 'Piet Paris kiest uit de collectie' t/m 30 november 2014.

Lees ook ons verhaal met Piet Paris in het Pub Art tijdschrift van Juli 2014. Ook te lezen op de website!





# Kunst-artikelen

De genoemde prijzen zijn particuliere verkoopprijzen, inclusief BTW. Exclusief verzendkosten. Voor winkels, musea en galeries gelden andere inkoopprijzen. Neem contact op!

KAARTSPELLEN, PUZZELS EN PUBLICATIES. [WWW.PUBART.NL](http://WWW.PUBART.NL)



Het aloude idee van het omkeerpoppetje is nieuw leven ingeblazen. Het boekje Topsy Turvy met een naai- en breipatroon voor omkeerpoppetjes is verschenen. Initiatiefneemster is Elgan Jelsma. Het fenomeen van de Topsy Turvy poppetjes is al heel oud en komt waarschijnlijk voort uit de slavenperiode. In het boekje staat dus een traditioneel stoffen poppetje. Maar omdat niet iedereen kan naaien en veel mensen wel het breien nu oppakken, heeft Elgan een gebreide versie toegevoegd. Een eenvoudig model dat in tricosteeek wordt gebreid. En door middel van andere kleuren en versieringen kunnen er vele versies worden gemaakt.

4,00

Het Handwerk kwartet; Het traditionele handwerken zoals het 'vroeger' op de lagere school van de handwerkjuf werd geleerd is weer helemaal terug. Dit leuke kwartetspel biedt in 13 series van 4 kaarten een overzicht van handwerktechnieken als breien, borduren, quilten, haken, kantklossen en naaldkanten. Ook worden typisch Hollandse handwerkproducten en overige technieken als punniken afgebeeld. Handwerkkwartet:

8,95



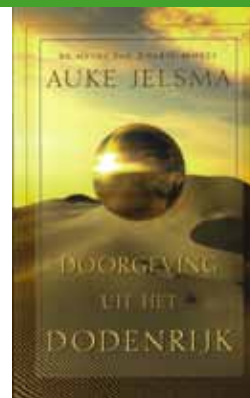
## PUZZEL

botters op de Zuiderzee



Drie bijzondere puzzels, met onder de puzzelstukjes haakpatronen en knopen! Full colour, met achterop informatie en een stukje geschiedenis! Onder de puzzelstukjes een verrassing: bij de botters, hoe maak je knopen!, bij het Huizer meisje, haakpatroon van een pikmutsje en bij de modeprent een haakpatroon van een 'kapseltje'. A5 formaat, leuk als cadeautje. Is goed te versturen in een A5 enveloppe. Per stuk 3,95. Grotere oplagen: korting! Neem contact met ons op.

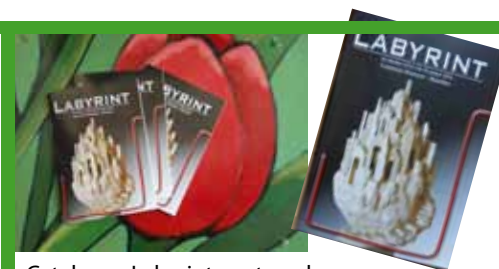
3,95



Doorgevingen uit het dodenrijk. Het verhaal over Zwarte Mozes. Een roman gebaseerd op bestaande brieven, geschreven door Auke Jelsma.

Te koop via de webwinkel.

7,50



Catalogus Labyrint, met werken van 22 hedendaagse kunstenaars! Slechts 2,50 en GEEN verzendkosten! 50 pg's full colour! A6 formaat.



Holland Kunst Kwartet; Holland door de ogen van kunstenaars. Enkele Thema's: klompen, tulpen, wilgen, water, koningshuis, enzovoort. Het wordt een prachtig geheel met een enorme diversiteit aan kunstenaars. Kunstenaars als: Guido Geelen, Ad Arma, Marianne van Heeswijk, Diederick Kraaijeveld, Baukje Spaltro, Sacha Wendt, Guido Orsetti, Desiré Haverkamp en vele, vele anderen.

8,95

LEUKE CADEAUS VOOR IN HET KERSTPAKKET?

STUUR EEN MAIL VOOR KORTING BIJ BESTELLING VAN MEERDERE ARTIKELEN. VOOR BEDRIJVEN ZIJN ER ANDERE INKOOP-TARIEVEN